

Vides ministrija

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts

Publiskais gada pārskats 2008

Saturs

Ievads.....	2
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI.....	3
1. PAMATINFORMĀCIJA.....	4
1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads.....	4
1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde ir atbildīga	5
1.3. Izmaiņas iestādes darbībā pārskata gada laikā.....	8
2. IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI	10
2.1. Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu.....	10
2.2. Budžeta programmu un apakšprogrammu rezultatīvie rādītāji.....	15
2.3. Informācija par pakalpojumiem:.....	15
2.3.1. Sniegto pakalpojumu veidi	15
2.3.2. Uzlabojumi pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā	15
2.5. Veikto pārbaužu skaits, to veidi.....	16
2.6. Iestādes darbības rezultātā novērsto normatīvo aktu pārkāpumu skaits un to veidi	16
2.7. Veiktie klientu informēšanas un konsultēšanas pasākumi, kas saistīti ar normatīvo aktu normu satura izskaidrošanu.....	17
2.8. Faktori, kas ietekmējuši normatīvo aktu ievērošanu regulējamajā vidē	17
2.9. Par normatīvo aktu prasību pārkāpumiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi.....	18
2.10. Iestādes prognozes par regulējamās vides attīstības dinamiku	18
3. BUDŽETA INFORMĀCIJA	19
4. PERSONĀLS.....	20
5. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	22
5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai	22
5.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	25
5.3. Konsultatīvās padomes darbības rezultāti.....	25
6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM.....	27
6.1. Nākamā gada prioritātes	27
6.2. Plānotie pētījumi	28

Ievads

2008.gads Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijai bija tā pastāvēšanas 10 gados veikto darbu vides aizsardzībā, iedzīvotāju iesaistes dabai draudzīgā resursu apsaimniekošanā un vides izglītībā profesionālas turpināšanas gads.

Administrācijas darbinieki un mūsu partneri pašvaldībās, skolās, uzņēmumos valsts iestādēs un nevalstiskajās organizācijās mērķtiecīgi un ar pieaugošu izpratni risināja šīs īpašās teritorijas attīstības jautājumus ilgtspējīgā veidā, to darot ar patiesu sapratni, nevis likuma panta spiesti. Tādi ANO projekta, LVAFA, DAP un citu partneru atbalstīti un finansēti pasākumi kā sabiedrisko inspektoru iesaiste ūdens resursu kontrolē, ainavu ekoloģiskā plāna ieviešana, sabiedriskā monitoringa programmas veiksmes stāsts, dabas koncertzāles pasākumi un daudzi citi ir veicinājuši biosfēras rezervāta atpazīstamības vairošanu. Objektīvi (sadarbībā ar Vidzemes augstskolu) veiktie pētījumi dažādās iedzīvotāju grupās uzrāda pieaugošu teritorijā dzīvojošo un īpašumus apsaimniekojošo vides apziņu.

Veidojas jaunas sadarbības ar ZBR teritorijas izpētē un sadarbībā ieinteresētām organizācijām Latvijā un ārpus tās. Izmantojot jaunus ES finansēšanas instrumentus aizvadītajā gadā sagatavoti vairāki projektu pieteikumi vairākums, no kuriem atbalstīti.

Kā visas valsts institūcijas arī ZBR administrācija šajā gada saskārās ar nepieciešamību izvērtēt savu darbu gan īstemiņā līdz iknedēļas plānošanas līmenim gan vidēja termiņā, ar to domājot par iestādes un ZBR kā viena no Latvijas ĪADT veida attīstību. Gada laikā administrācija bija spiesta mazināt darbinieku skaitu, pārskatīt plānotos pasākumus un to izmaksas. ZBR administrācija un mūsu draugi un partneri raugās nākotnē ar bažīgām cerībām par esošo labo iestrāžu saglabāšanu.

Lai Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts vēl ilgu laiku ir Ziemeļlatvijas dabas vērtību saglabāšanas procesu garants!

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas direktors

V.Seilis

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AAA	Aizsargājamais ainavu apvidus
AEP	Ainavu ekoloģiskais plāns
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
GEF	Global Environmental Facility / Pasaules Vides fonds
GIS	Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas
ĪADT	Īpaši aizsargājama dabas teritorija
JIŪP	Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
LVAf	Latvijas Vides aizsardzības fonds
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
RTU	Rīgas tehniskā universitāte
UNDP	United Nation Development Programme / Apvienoto Nāciju Attīstības programma
UNDP/GEF projekts	Apvienoto Nāciju Attīstības programmas un Pasaules Vides fonda projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”
UNESCO	Apvienoto Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
UNESCO MAB	Apvienoto Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas programma „Cilvēks un biosfēra”
AS „LVM”	Akciju sabiedrība „Latvijas valsts meži”
VIDM	Latvijas Republikas Vides ministrija
VKPAI	Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
ZBR	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts
ZBRa	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts (ZBR) ir izveidots 1997. gada 11. decembrī (likums “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu”). ZBR pārvaldi realizē administrācija, kas ir Vides ministrijas pārraudzībā esoša valsts civiliestāde, kura savas kompetences ietvaros īsteno valsts vides aizsardzības politiku.

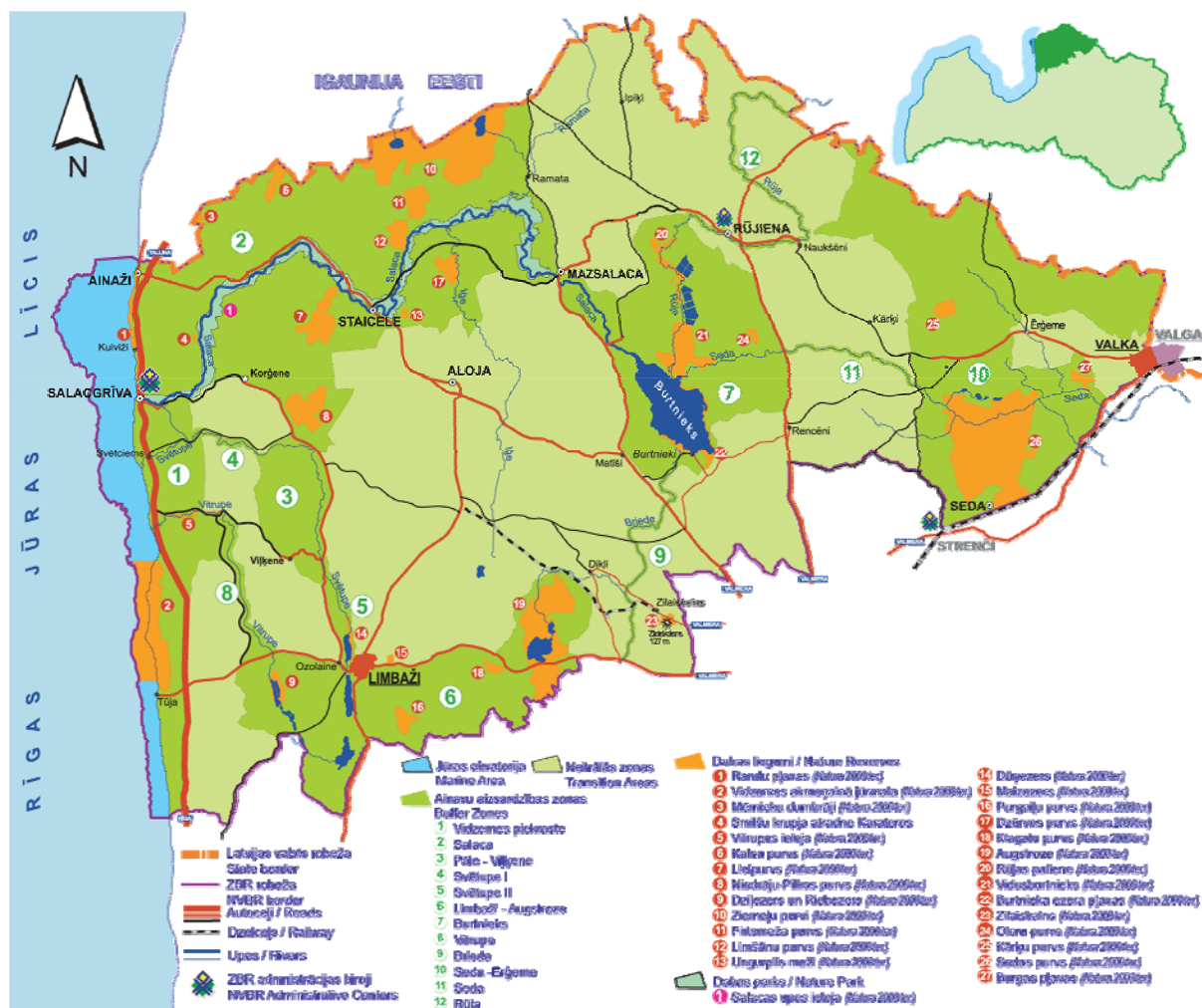
1997. gada 15. decembrī ANO Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) programmas “Cilvēks un biosfēra” ietvaros rezervāts atzīts par starptautiskas nozīmes aizsargājamu dabas teritoriju, kurā:

- ir aizsargātas Ziemeļlatvijai raksturīgas, valsts un starptautiskā mērogā atzītas dabas un kultūras vērtības;
- ir liela bioloģiskā daudzveidība;
- notiek efektīva un dabai draudzīga saimnieciskā darbība, sociāli atbildīga rīcība.

Biosfēras rezervāts pārstāv starptautiski atzītas mērenajai mežu joslai raksturīgas sauszemes un Baltijas jūras piekrastes ekosistēmas.

Latvijā kopumā ir 633 valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – nacionālie parki un dabas parki, dabas rezervāti, aizsargājamo ainavu apvidi, dabas liegumi un dabas pieminekļi. ZBR ir vienīgais biosfēras rezervāts Latvijā ar vislielāko platību (474 350 ha jeb ~6% no valsts teritorijas) salīdzinājumā ar pārējām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT). ZBR aptver Salacas upes un tās pieteku, Burtnieku ezera, Rūjas, Briedes un Sedas upju apkaimi un lielu daļu Baltijas jūras Rīgas līča Vidzemes piekrastes. Šajā teritorijā ir gan unikālas dabas vērtības, gan nozīmīgs kultūrvēsturisks mantojums.

1. attēls. ZBR teritorija un tās zonējums. © ZBRa.

1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde ir atbildīga

ZBR ir viena no nedaudzajām (sešām) aizsargājamām teritorijām Latvijā, kuru pārvalda administrācija (ZBR administrācija). Tā ir Latvijas Republikas Vides ministrijas pakļautībā esoša valsts civiltiestāde. Savas kompetences ietvaros ZBRa īsteno valsts vides aizsardzības politiku.

ZBR administrācija ir juridiska persona, un tai ir zīmogs ar papildinātā Latvijas Republikas valsts mazā ģerboņa attēlu un pilnu administrācijas nosaukumu, kā arī budžeta konts Valsts kases norēķinu centrā. ZBRa uztur interneta mājas lapu, kuras adrese ir <http://www.biosfera.gov.lv>

ZBR administrācijas centrālais birojs atrodas Salacgrīvā, reģionālie biroji – Rūjienā un Strenčos.

ZBR administrācija:

- kontrolē dabas aizsardzības normu ievērošanu, apzina, saglabā un aizsargā dabas un kultūras vērtības;
- sniedz atzinumus, atļaujas un saskaņojumus par dažādu darbību iecerēm rezervāta teritorijā;

- koordinē rezervātā veicamos zinātniskos pētījumus un monitoringu dabas un kultūrvēstures jomā;
- izvirza nosacījumus teritorijas plānojumu izstrādei rezervāta teritorijā un sniedz atzinumus par tiem;
- sagatavo rezervāta ilgtspējīgu attīstību veicinošus projektus;
- sekmē efektīvu ekonomiku un ilgtspējīgu attīstību, veicinot un koordinējot inovatīvus projektus ūdenssaimniecībā, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, dzīvojamā vidē, popularizējot videi draudzīgu saimniekošanu, sekmējot partnerību un tādu organizāciju veidošanos un darbību, kas vērstas uz rezervāta teritorijas ilgtspējīgu attīstību;
- nodrošina informācijas par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu pieejamību tā teritorijas un visas Latvijas iedzīvotājiem, veic vides izglītības darbu.

Likumā Par ZBR noteikti sekojoši galvenie uzdevumi:

- nodrošināt teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu;
- veicināt teritorijas ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību;
- nodrošināt informācijas apriti vides pētījumu, monitoringa un vides izglītības jomā attiecībā uz vietējo, nacionālo un starptautisko vides aizsardzības un reģionālās attīstības jautājumu risināšanu biosfēras rezervāta teritorijā;
- veicināt sabiedrības izpratni vides aizsardzības un teritorijas ilgtspējīgas attīstības jautājumos;
- veicināt degradētu ekosistēmu atjaunošanu iespējami tuvu dabiskajam stāvoklim.

Biosfēras rezervātiem jātiecas sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā. Tas nozīmē, ka rezervāta administrācijas darbībai jānotiek ne vien dabas aizsardzības, bet arī ekonomikas, sociālajā, kultūras u.c. jomās. Turklāt "līdzsvars" nozīmē to, ka nevienai no trim nosauktajām jomām nepienāktos daudz vairāk uzmanības un resursu nekā pārējām. Turklāt arī dabas aizsardzība nevar aprobežoties tikai ar rūpēm par augiem un dzīvniekiem (biotiskajiem jeb dzīvās dabas faktoriem), vienlīdz jā rūpējas arī ģeoloģiskajiem, hidroloģiskajiem u.tml. apstākļiem (abiotiskajiem jeb nedzīvās dabas faktoriem).

UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" (Man and Biosphere) pamatdokumentā (Statutory Framework) ir noteikti trīs biosfēras rezervātu pamatzdevumi:

1. AIZSARDZĪBA – saglabāt ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidību;
2. ATTĪSTĪBA – veicināt sociāli, kulturāli un ekoloģiski ilgtspējīgu ekonomisko un sociālo attīstību;
3. ORGANIZATORISKS ATBALSTS – vietējā, reģionālā, nacionālā un globālā mērogā atbalstīt demonstrācijas (parauga) projektus, vides izglītību, pētniecības darbu un monitoringu, kas saistīts ar dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

Kā starptautiskas nozīmes aizsargājama teritorija ZBR ietilpst kopš divdesmitā gadsimta septiņdesmitajiem gadiem veidotā globālā biosfēras rezervātu tīklā. Tāpēc tā zonējumu un zonu funkcijas nosaka ne vien Latvijas tiesību akti, bet arī biosfēras rezervātu specifiskie

uzdevumi. Cilvēka darbības neskartajās vai maz pārveidotajās dabas liegumu zonās, kur sastopami aizsargājamie un apdraudētie biotopi un sugas, aizliegta saimnieciskā darbība, kas traucē ekosistēmu dabisko attīstību. Dažas darbības – piemēram, ceļu rekonstrukcija, izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana ir iespējama, ja tās atļauj teritorijas administrācija. Ainavu aizsardzības zonās jāsaglabā ainavu dabiskā struktūra un veidols, turklāt tās kalpo arī kā aizsargjoslas ap dabas lieguma zonām, nošķirot cilvēka intensīvi apsaimniekotās platības no neskartajām. Ainavu aizsardzības zonās ir atļauta arī saimnieciskā darbība - lielākoties tāda, kas būtiski neietekmē dabu un ainavu. Intensīvi apstrādātas platības, pilsētas un apdzīvotas vietas, atrodas neitrālajā zonā, kur saimnieciskā darbība pakļaujas vispārīgajai likumdošanai.

Dabas liegumu, ainavu aizsardzības un neitrālās zonas ir izveidotas arī nacionālajos parkos. Ar likumu noteiktie nosacījumi gan šajās, gan ZBR teritorijas attiecīgajās zonās ir tādi paši. Tomēr biosfēras rezervātā šīs zonas ir plašākas, turklāt ainavu aizsardzības un neitrālajā zonā cilvēks ir nevis traucēklis vai nevēlams svešķermenis, bet gan būtisks sistēmas elements. Biosfēras rezervātam teritorijas plašums un cilvēka klātbūtne nepieciešama vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, lai ekosistēma spētu uzturēt augsnes auglību, regulēt hidroloģisko režīmu, absorbēt ūdens un gaisa piesārņojumu to dabiskajās nevis cilvēku ierobežotajās izplatības robežās. Citiem vārdiem sakot – nodrošināt sugām un biotopiem labvēlīgus apstākļus. Otrkārt, lai pētītu un salīdzinātu cilvēka maz pārveidotās (dabas liegumu) un antropogēnai ietekmei pakļautās (ainavu aizsardzības un neitrālās) zonas, konstatētu un prognozētu pārmaiņu tendences. Treškārt, lai saglabātu tradicionālos saimniekošanas paņēmienus (kas ir videi draudzīgi), pētītu un izmēģinātu jaunus - ilgtspējīgus – saimnieciskās darbības veidus un izplatītu veiksmīgo pieredzi iespējami plašāk. Ceturtkārt, lai praksē, saskaroties ar dažādu interešu sadursmēm, kopīgi ar visām iesaistītajām pusēm meklētu risinājumus. Respektīvi – lai vienā teritorijā mācītos saskaņot dabas aizsardzības vajadzības ar cilvēku saimnieciskajām vēlmēm un uzturēt vidi ne vien aizliedzot, bet mēģinot atrast sadarbības mehānismus, kas varētu noderēt arī citviet.

ZBR no citām aizsargājamām teritorijām atšķiras arī ar to, ka neviens zemes īpašums neatrodas administrācijas pārvaldībā. Nacionālajos parkos un dabas rezervātos visstingrāk aizsargājamās platības ir valsts īpašumā un ierakstāmas Zemesgrāmatā uz Vides ministrijas vārda. Šo teritoriju administrācijas pārvalda šīs zemes. Turpretī biosfēras rezervāta uzdevumu sekmīga izpilde ir tieši atkarīga no iedzīvotāju – zemes īpašnieku un lietotāju - izpratnes un atbalsta, un administrācijas izglītojošais un skaidrojošais darbs kļūst vēl jo nozīmīgāks.

Kā jau minēts, nacionālajos un dabas parkos, kā arī dabas rezervātos izveidotais zonējums nodrošina nepieciešamo aizsardzības režīmu. ZBR ainavu aizsardzības un neitrālajā zonā kā salas ir izvietotas mazākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - divdesmit četri dabas liegumi un viens dabas parks. Tie gandrīz visi atzīti par Eiropas nozīmes jeb Natura 2000 aizsargājamām teritorijām. ZBRa uzrauga un kontrolē šīs daudzās teritorijas, rūpējas par to dažādajām aizsardzības vajadzībām un apsaimniekošanu. Tādējādi ievērojami pieaug administrācijas darba apjoms. Piemēram, nepietiek ar vienu dabas aizsardzības plānu visai ZBR teritorijai, šādi plāni nepieciešami katram atsevišķajam dabas liegumam un dabas parkam.

Plašā teritorija un daudzveidīgie uzdevumi nosaka to, ka ZBRa nākas strādāt un sadarboties ar ļoti daudziem – vairāk nekā četrdesmit vietējām un triju rajonu pašvaldībām, Rīgas un Vidzemes reģionu attīstības padomēm un aģentūrām, daudzām valsts iestādēm, nacionālā un vietējā mērogā strādājošām nevalstiskajām organizācijām, uzņēmējiem, iedzīvotājiem, tūkstošiem tūristu un atpūtnieku. Katrai no šīm grupām ir atšķirīgas intereses

un priekšstati par to, kā rezervāta teritorijai vajadzētu attīstīties. Turklāt atsevišķus ZBRa uzdevumus, jo īpaši ilgtspējīgas attīstības jomā, nav iespējams īstenot, ja darbā neiesaistās arī citas interešu grupas. Jāņem vērā arī kolēģi no biosfēras rezervātiem citās valstīs, starptautisku projektu partneri, UNESCO MAB programma. ZBRa ir atvērta sadarbībai ar jebkurām citām iestādēm un organizācijām, kas atbalsta tos pašus mērķus. Rezervāta teritorijā tā ieņem koordinējošo lomu attiecībā uz darbiem ilgtspējīgas attīstības jomā, veicinot attiecīgu sabiedrisko kustību attīstību. Rezervāta teritorija sakrīt arī ar daļu no Valmieras reģionālās vides pārvaldes pārraudzībā esošās teritorijas. Daži abu iestāžu uzdevumi ir līdzīgi un tiek atbilstoši koordinēti, lai nepieļautu funkciju dublēšanos.

ZBR dabisko un cilvēka maz ietekmēto teritoriju ir nedaudz vairāk nekā cilvēka izmantoto – meži klāj vairāk nekā 50 % rezervāta teritorijas, purvi, mitrāji un iekšzemes ūdeņi aizņem ap 10%. Mežu vairāk ir Igaunijas pierobežā, virziena uz dienvidiem to masīvi kļūst mazāki un sadrumstalotāki, palielinās lauksaimnieciski izmantojamo zemju platības. Reljefs ir samērā līdzens, klimats - mērens, to ietekmē Rīgas līča tuvums no vienas puses un Vidzemes centrālā augstiene no otras puses.

Vidzemes plānošanas reģionam, kurā ietilpst Valkas un Valmieras rajoni, ir izstrādāta teritorijas plānojuma otrā redakcija. Turpinās darbs pie Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojuma, kurā ietilpst Limbažu rajons. Teritorijas plānojums ir izstrādājušas arī Limbažu un Valkas rajona pašvaldības. Plānojumi ir izstrādāti visiem plānošanas reģioniem, rajoniem un pašvaldībām.

Biosfēras rezervāta teritorijā ir ap 76 000 iedzīvotāju, lielākā daļa no tiem dzīvo pilsētās un ciemos. ZBR teritorijā atrodas desmit pilsētas: Ainaži, Aloja, Limbaži, Mazsalaca, Rūjiena, Salacgrīva, Staicele, Seda un daļēji Strenči Valka, kurās dzīvo ap 40% rezervāta iedzīvotāju. Iedzīvotāju blīvums ir samērā neliels un svārstās no 12 līdz 17 iedzīvotājiem uz 1 km² (valstī vidēji - 36 iedz. uz 1 km²).

Tūristus visvairāk piesaista Salacas upes ieleja, dabas parks “Skaņaiskalns” un Burtnieku ezers. Makšķerēšana koncentrējas Salacas upes lejtecē un Burtnieku ezerā, rūpnieciskā zveja – Burtnieku ezerā, Salacas upē un jūras piekrastē.

1.3. Izmaiņas iestādes darbībā pārskata gada laikā

2008. padziļināta sadarbība ar UNESCO Latvijas biroju, injicējot jaunas sadarbības formas, kā arī ar vēlmi aktivizēt UNESCO MAB komisijas darbu.

Tika vērtētas iestādes darba stratēģija nākamajiem 3-5 gadiem. Atbilstoši Valdības norādījumiem tika veikta iestādē strādājošo skaita samazināšana.

Pieaugošā intensitātē ZBR administrācija turpināja veikt sadarbībā ar DAP pārraugamajā Ziemeļvidzemes dabas aizsardzības reģiona teritorijās Valkas un Alūksnes rajonos.

Sadarbībā ar partnerorganizācijām tika pabeigti vairāki un sagatavoti jauni projekti, kas sniegs atbalstu ZBR iniciatīvā turpmākajos gados.

Lai nodrošinātu maksimāli efektīvu īpaši aizsargājamo teritoriju pārvaldību, notiek regulāra informācijas apmaiņa par pielietojamām metodēm konkrētu sugu, biotopu aizsardzībā, kā arī par sabiedrības iesaistīšanu vides pārvaldībā. 2008. gadā ZBR speciālisti apmeklēja Rāznas Nacionālo parku un iepazinās ar tur pielietotajām metodēm. Savukārt ZBR teritoriju pieredzes apmaiņas nolūkos apmeklēja gan Bauskas rajona Padomes un Biržu

reģionālā parka (Lietuva) speciālisti, gan speciālisti no Nigulas (Igaunija) un Oulanku (Somija) rezervātiem.

2. IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

2.1. Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu

ZBRa 2008. gada uz stratēģiju balstītas prioritātes ir iestrādātas Gada galveno darbu plānā. Kā svarīgākās minamas:

1. Dabas inspekcijas darbību veikšana Rīgas jūras līča aizsargjoslā, ĪADT, dalība zivju resursu aizsardzības kontrolē.

2008. gadā turpinājās inspekcijas darbs Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā, ZBR ĪADT, dalība zivju resursu aizsardzības kontrolē, akcijā „Dzīvais ūdens” sadarbībā ar Valsts vides dienesta JIŪP, SIA “Salackrasts”, Zemessardzi, pašvaldībām. Pateicoties LVAf finansējumam tika piesaistīti papildus 4 sabiedriskie vides inspektori (3 sabiedriskie vides inspektori ZBR administrācijas vadībā jau vairākus gadus sekmīgi strādā Limbažu rajonā), lai varētu uzsākt pastiprinātu Burtnieku ezera un tam pieguļošo ūdenstilpju zivju resursu izmantošanas kontroli.

Turpinās sadarbība ar Valmieras rajona padomi, Burtnieku novada domi, Burtnieku pagasta padomi, un jaunizveidoto Burtnieku ezera pārvaldi.

2. Atzinumu, saskaņojumu un atļauju sniegšana.

Sagatavoti un sniegti 286 atzinumi un atbildes uz iesniegumiem un vēstulēm Valmieras RVP, pašvaldībām, citām juridiskām un fiziskām personām. Sniegti 146 atzinumi par valsts pirkuma tiesību izmantošanu. Veikta 83 meža apsaimniekošanas plānu un 31 koku ciršanas ārpus meža zemes pasākumu saskaņošana. Sagatavotas un sniegtas 8 lauksaimniecībā izmantojamo zemju transformācijas atļaujas, kā arī veikta 6 meža zemes transformācijas gadījumu saskaņošana.

3. Dalība pašvaldību teritoriju plānojumu izstrādē.

Sniegti norādījumi un konsultācijas 10 vietējo pašvaldību teritoriju plānojumu vai to grozījumu izstrādē.

4. Dalība individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādē Natura 2000 teritorijām.

Dalība DP „Salacas ieleja”, DL „Vidzemes akmeņainā jūrmala” un DL „Vitupes ieleja” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādē kopā ar Vides ministrijas Dabas aizsardzības departamentu.

5. Dalība bijušās Staiceles papīrfabrikas dambja atlieku nojaukšanas sagatavošanā;

Veikta bijušās Staiceles papīrfabrikas dambja atlieku tehniskā ekspertīze. Sagatavota zivju ceļu izveides Zviedrijas ekspertu vizīte.

6. Mazo grantu un alternatīvās ekonomikas demonstrācijas projektu īstenošana.

Mazo grantu programmas 3. kārtas pieteikumu izskatīšanas rezultātā bija atbalstīti 15 projekti. To ieceres tika plānots īstenot līdz 2009. gada janvārim.

7. ZBR 2. starptautiskās zinātniskās konferences organizēšana;

ZBR administrācija un Vidzemes augstskolas rīkoja ZBR 2. starptautisko zinātnisko konferenci "Teritorijas plānošana un bioloģiskā daudzveidība". Ar lasījumiem uzstājās 9 autori no Latvijas, Japānas, Baltkrievijas, Kanādas, Gruzijas.

Uzstāšanos un stenda referātu materiāli pieejami Valmieras augstskolas interneta mājas lapā <http://www.va.lv/en/sustainable-planning-instruments-and-biodiversity-conservation-presentations>

Uzsākta konferences rakstu krājuma sagatavošana.

8. starptautisko un nacionālo projektu ieviešana:

- Apvienoto Nāciju Organizācijas un Pasaules dabas fonda finansētais projekts „Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ZBR”.

ir sagatavota un caur ZBR administrācijas mājas lapu pieejama dažāda veida informācija par ZBR, kura apkopota informācijas sistēmā (skatīt www.biosfera.gov.lv);

veikts pētījums par Rietumeiropas pieredzi vēja rotoru izvietojumā no bioloģiskās daudzveidības viedokļa un sagatavots MK noteikumu projekts par vēju ģeneratoru izvietojumu ZBR teritorijā;

veiksmīgi turpinās uzsāktā Sabiedriskā monitoringa programma, kurā ZBR teritorijas iedzīvotāji iesaistās apkārtējās vides izpētē;

ar izstrādāto ZBR Ainavu ekoloģisko plānu tiek iepazīstinātas 43 ZBR teritorijā esošās pašvaldības un Alojas pašvalībā tiek realizēts Ainavu ekoloģiskā plāna pilotprojekts;

konkursa kārtībā izvēlētas 19 mazo grantu saimniecības, kuras 2008. gadā saņēma līdzfinansējumu plānoto aktivitāšu veikšanai;

izveidota un atklāta 3 km gara Salacas dabas taka, kura sākas Mazsalacā.

Jūlijā notikuši divi ambientās mūzikas koncerti, kuros iesaistīti gan mūziķi, gan zinātnieki. 2008. gadā notikušās Dabas koncertzāles tēma – upe un makstenes;

Sadarbībā ar Latvijas Dabas fondu, notikusi pļavu biotopu atjaunošana Natura 200 vietās. Restaurēti vairāk kā 600 ha ZBR teritorijā esošo applūstošo pļavu biotopi.

Noorganizēta II ZBR un Vidzemes augstskolas kopīgā konference, kuru apmeklēja ap 150 interesenti.

- LIFE-Nature „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu aizsardzībai”.

Projekta ietvaros 2006. – 2008. gados tika atjaunoti 6 Eiropas nozīmes pļavu kompleksi aptuveni 600 hektāru kopplatībā ar mērķi šajās vietās atjaunot un uzturēt Globāli apdraudētas sugas – ķikuta *Gallinago media* populāciju. Konkrētu darbību izpilde - pļavu pļaušana, koku un krūmu izciršana nodrošināja dzīves vides uzlabošanu arī citām retām un aizsargājamām sugām – griezēm, ormanīšiem u.c. putniem.

- Eiropas ekonomiskās zonas un Norvēģijas valdības divpusējais finanšu instrumentu projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides informācijas centrs - videi draudzīgas enerģijas izmantošanas demonstrējumu vieta”

Aizvadītajā gada augustā uzsākta Eiropas ekonomiskās zonas un Norvēģijas valdības divpusējais finanšu instrumenta finansētā projekta „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides informācijas centrs videi draudzīgas - atjaunojamās enerģijas izmantošanas paraugs” realizācija. Projekta mērķis popularizēt atjaunojamo resursu izmantošanas iespējas Ziemeļvidzemē un Latvijā. Projekta realizācijas rezultātā ZBR vides izglītības un informācijas centrā tiks ierīkota apkures un gaisa dzesēšanas sistēma, izmantojot zemes siltumu, kā arī uzstādīti saules kolektori siltā ūdens ieguvei. Ar praktisko pieredzi atjaunojamo energo resursu izmantošanā ZBR vides izglītības un informācijas centrā varēs iepazīties iekviens interesents.

- Latvijas Vides aizsardzības fonda (LVAf) finansētais projekts „Dabā ar izpratni”;

Sadarbojoties ar citām ĪADT administrācijām, nodrošināta daļība tūrisma izstādē „Balttour 2008”. Pēc pasākuma izvērtēti rezultāti un precizēti turpmākie uzdevumi. Veikta stenda sagatavošanās tūrisma izstādei „Balttour 2009”. Izstrādāta jauna stenda koncepcija. Sadarbībā ar Latvijas tūrisma informācijas organizāciju asociāciju, izplatīšanai izstādē un Latvijas tūrisma informācijas centros, sagatavota brošūra „Dabā ar izpratni”, kurā apkopota informācija par ĪADT piedāvājumu tūristiem.

- LVAf finansētais projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas tehniskā nodrošinājuma stiprināšana”.

Pēc cenu aptaujas veikšanas, ZBR administrācija atjaunojusi vieglo automašīnu parku ar 2 operatīvajā līzīngā nomātām automašīnām.

- LVAf finansētais projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides informācijas centra izbūve”.

Centra izbūve notiek saskaņā ar noslēgto būvniecības līgumu. Darbus paredzēts beigt 2009. gada beigās.

- LVAf finansētais projekts „Zivju resursu aizsardzības pasākumi Salacā”.

ZBR administrācijas vides inspektori kopā ar Valmieras RVP inspektoriem, sabiedriskajiem inspektoriem, Zemessardzi un Valsts policiju apsekoja Burtnieku ezeru, Ramatas ezeru, Salacu un tās pietekas, Svētupi un Vitrupi, kuri atrodas ZBR teritorijā. Kopumā bija notikuši 324 reidi.

- LVAF finansētais projekts „Dabas koncertzāle –Hydropsyche”.

Notikuši 2 bezmaksas pasākumi Salacgrīvā un Valmierā. Kopumā pasākumos piedalījušies apmēram 4000 apmeklētāji.

- LVAF finansētais projekts “Īpašuma tiesību aprobežojumu reģistrācija Zemesgrāmatā tiem īpašumiem, kuri atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā” īstenošana.

Sagatavoti 800 nostiprinājuma lūgumi. Apzināti 1070 īpašumi, kuriem nepieciešams nostiprināt īpašumtiesību aprobežojumus zemesgrāmatās.

9. Dabas aizsardzības pārvaldes reģionālās struktūrvienības darbības attīstīšana un pilnveidošana arī AAA „Ziemeļgauja” teritorijā, visā Valkas rajona un Alūksnes rajona Gaujienas un Virešu pagastu teritorijās.

Vides ministrijas darbības stratēģijā 2007.-2009.gadam tika paredzēts veidot DAP reģionālās nodaļas, par to centriem izmantojot esošās ĪADT administrācijas. Šādu reģionālo struktūrvienību veidošana ārpus Rīgas nepieciešama, lai sekmīgi organizētu reto un īpaši aizsargājamo sugu un to dzīvotņu, aizsargājamo biotopu optimālus uzturēšanas un atjaunošanas pasākumus, organizētu dabas aizsardzības plānu ieviešanu, uzkrātu un apkopotu informāciju par veiktajiem un nepieciešamajiem dabas aizsardzības pasākumiem ĪADT.

ZBR administrācija 2008.gadā papildus sev noteiktajām funkcijām ir veikusi šīs darbības visā Valkas rajona daļā, kas neietilpst ZBR teritorijā, Alūksnes rajona Gaujienas un Virešu pagastos, Valmieras rajona Brenguļu, Kauguru un Valmieras pagastu daļās, kas ietilpst aizsargājamo ainavu apvidū Ziemeļgauja.

No Latvijas Dabas fonda (LDF) ir pārņemti 7 lopu turēšanas un 18 zālāju atjaunošanas līgumi, kas noslēgti starp LDF un aizsargājamo ainavu apvidus Ziemeļgauja zemju īpašniekiem LIFE projekta „Ziemeļgaujas ielejas aizsardzība un apsaimniekošana „ ietvaros un kontrolēta šo līgumu nosacījumu izpilde.

Apsekotas vēl neatjaunotu zālāju platības un sagatavota nepieciešamā informācija 8 līgumiem par pļavu biotopu atjaunošanu, šie līgumi noslēgti starp DAP ar AAA „Ziemeļgauja” zemju īpašniekiem, kā arī kontrolēta noslēgto līgumu izpilde.

10. Invazīvo sugu apkarošana.

ZBR teritorijā izplatījušās vairāk kā 15 svešās jeb invazīvās sugas. Divām no tām - Amerikas signālvezis un Sosnovska latvānis – ir pievērsta īpaša uzmanība.

Signālvēžu ierobežošanas kampaņas (sadarbībā ar UNDP/GEF proj.) rezultātā 50 licenču īpašnieki Salacā Salacgrīvas pašvaldības teritorijā noķēruši 7088, Ainažu pašvaldības teritorijā 37 vēžotāju kopējais loms ir 1786 signālvēži, bet Staiceles pašvaldības teritorijā 3 vēžotāji tikuši pie 6 signālvēžiem. Informācijas izplatīšana masas saziņu līdzekļos.

Lauku atbalsta dienests izmantojis sabiedriskā monitoringa novērojumu programmā iegūtos datus pārskata kartes sagatavošanai par Sosnovska latvāņa izplatību Latvijā. Notikušas konsultācijas ar Renno Nurmeli, Igaunu uzņēmēju par sadarbības iespējām latvāņu apkarošanā. Semināros Valmieras rajona lauku konsultanti iepazīstināti ar šo programmu.

2.2. Budžeta programmu un apakšprogrammu rezultatīvie rādītāji

1. tabula. ZBR administrācijas rezultatīvie rādītāji 2008. gadā

Programmas (apakšprogrammas) kods	Rezultatīvie rādītāji	Gada plāns	Izpilde 12 mēnešos
24.01.00	Dabas aizsardzības institūcijas		
	• vides inspektoru veiktās pārbaudes	90	90
	• dabas taku uzturēšana un jaunu veidošana	2,5 km	2,5 km
	• informatīvie semināri, lekcijas un izglītojošie pasākumi	22	40
	• apsaimniekoti putnu vērošanas torņi	2	2
	Administratīvā spēja:		
	• iestāžu skaits	1	1
	• štata vienību skaits	16	13

2.3. Informācija par pakalpojumiem:

2.3.1. Sniegto pakalpojumu veidi

2. tabula. ZBR administrācijas sniegtie maksas pakalpojumi 2008. gadā

Nr. p.k.	Maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu veidi	Mērvienība	Izcenojums Ls
1.	Rakstiska konsultācija	1000 teksta zīmes	10,-
2.	Lekcija bez uzskates līdzekļiem	1 stunda	5 - 10,-
3.	Lekcija ar uzskates līdzekļiem, vides nodarbība, ekskursija	1 stunda	5 - 20,-
4.	Slēdzienu sagatavošana	1 gab.	5 - 30,-
5.1.	Kopēšana: formāts A4	1 lpp	0,05
5.2.	Kopēšana: formāts A3	1 lpp	0,10
6.	Konferenču zāles noma	1 stunda	10,-
7.	Kamīnzāles noma	1 stunda	5,-

2.3.2. Uzlabojumi pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā

Pārskata periodā tiek uzturēts iepriekšējos pārskata periodos izveidotais aprīkojums apmeklētāju pieņemšanas kvalitātes nodrošināšanai, nodrošināta iespēja bez maksas izmantot uzkrātos informatīvos materiālus.

Regulāri tika atjaunota informācija iestādes mājas lapā, sniegta informācija par paredzamajiem pasākumiem ministrijas informatīvajam kalendāram, rajonu un valsts informācijas līdzekļiem.

2.4. Pārskats par iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

2008. gada nogalē ieviestā dokumentu vadības sistēma ļauj sekmīgāk organizēt administrācijas darbu un saīsināt lēmumu pieņemšanai nepieciešamo laiku. Ikgadējā ierēdņu un darbinieku darbības izvērtēšana un tās rezultātu novērtēšana sekmē nākošā gada darbības plānošanu.

Administrācijā tiek ievērots pretkorupcijas pasākumu plāns. ZBRa darbinieku ētikas kodeksā 2008. gadā tika iestrādātas normas par lobēšanu, kuras bija izstrādājis KNAB.

2.5. Veikto pārbažu skaits, to veidi

3. tabula. 2008. gadā ZBRa inspektoru veiktās tematiskās pārbaudes dabas un dabas resursu aizsardzībā un izmantošanā.

Nr. p.k.	Pārbaudes	Skaits
1.	Sugu un biotopu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, mikroliegumu aizsardzības noteikumu ievērošanas pārbaudes	17
2.	Vides normatīvo aktu ievērošanas pārbaudes aizsargjoslās	63
3.	Zvejas un makšķerēšanas noteikumu ievērošanas pārbaudes iekšējos ūdeņos	300

4. tabula. 2008. gadā ZBRa administrācijas sagatavotie atzinumi un saskaņojumi.

Nr. p.k.	Atzinumi un saskaņojumi	Skaits
1.	Mežu apsaimniekošanas plānu saskaņošana	83
2.	Meža un lauksaimniecības zemes transformācijas saskaņošana	14
3.	Koku ciršanas ārpus meža zemes saskaņošana	31
4.	Atzinumu sniegšana par valsts pirmpirkuma tiesību izmantošanu	146
5.	Atzinumu sniegšana Valmieras RVP, pašvaldībām, privātpersonām u.c.	286
6.	Līdzdalība teritoriju plānojumos	10

2.6. Iestādes darbības rezultātā novērsto normatīvo aktu pārkāpumu skaits un to veidi

Regulāro pārbažu rezultātā, kuras veikuši ZBRa darbinieki novērsti vienpadsmit pārkāpumi. Deviņi gadījumi bija saistīti ar Aizsargjoslu likuma 2. daļas 1. punkta (būvniecība krasta kāpu aizsargjoslā) un viens 3. daļas 6. punkta (pārvietošanās ar

mehāniskajiem transportlīdzekļiem krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē ārpus vispārējās lietošanas, uzņēmumu un māju ceļiem, pludmalē, meža un lauksaimniecības zemēs) neievērošanu. Vienā gadījumā zemes īpašnieks bija sācis būvdarbus bez tehniskajiem noteikumiem, pārkāpjot MK noteikumus Nr.91 „Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums” paredzētās normas.

ZBRa vides inspektors piekrastes kāpu teritorijas apsekošanu veic arī kopā ar Salacgrīvas pašvaldības pilnvarotajām personām. Pateicoties izmaiņām Ceļu satiksmes likuma normām par apstāšanās vai stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu un neapzinīgo autovadītāju sodīšanu bez viņu klātbūtnes, 2008. gadā kopīgo pārbaužu rezultātā tika sastādīts 51 administratīvo pārkāpumu protokols par kopējo summu 1092 Ls. Tie visi bija saistīti ar pārvietošanos ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē ārpus vispārējās lietošanas, uzņēmumu un māju ceļiem, pludmalē, meža un lauksaimniecības zemēs noteikumu neievērošanu (Aizsargjoslu likuma 3. daļas 6. punkts).

2.7. Veiktie klientu informēšanas un konsultēšanas pasākumi, kas saistīti ar normatīvo aktu normu satura izskaidrošanu

2008. gadā sniegtas 123 dažāda rakstura individuālas konsultācijas zemju īpašniekiem, pašvaldībām un dažādām valsts un nevalstiskām institūcijām par vides aizsardzības un teritorijas ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības un apsaimniekošanas plānu izstrādes sapulcēs un sabiedriskajās apspriešanās tiek sniegta informācija par pastāvošajiem ierobežojumiem un iespējām saimnieciskajā darbībā attiecīgajās teritorijās.

2.8. Faktori, kas ietekmējuši normatīvo aktu ievērošanu regulējamajā vidē

Būtiska nozīme ir profilaktiskajam darbam ar sabiedrību un zemju īpašniekiem, sniedzot dažāda veida konsultācijas un veicot izskaidrošanas darbu par dabas vērtībām un to pareizu apsaimniekošanu, kā arī atbilstošo tiesību aktu prasībām. Regulārās pārbaudes un apsekojumi, informācija par konstatētajiem pārkāpumiem un piemērotajiem sodiem zemju īpašniekiem un apsaimniekotājiem palīdz izvairīties no pārkāpumiem aiz nezināšanas vai neinformētības.

ĪADT zīmju (sadarbībā ar pašvaldībām) un informatīvo stendu uzstādīšana sekmē iedzīvotāju un teritorijas apmeklētāju izpratni un informētību. Noteiks ZBR robežzīmju stils un uzstādīšanas prioritārās vietas pie valsts galvenajiem un 1. šķiras autoceļiem. Kopā - 38 robežzīmes. Apzināts nepieciešamo zīmju skaits katrai pašvaldībai. Staiceles pašvaldības teritorijā uzstādīti 4 ūdens tūristiem paredzēti stendi.

2.9. Par normatīvo aktu prasību pārkāpumiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi

Administratīvo pārkāpumu lietās uzlikti naudas sodi kopsummā par 1030 Ls. Nevienš lēmums nav pārsūdzēts.

5. tabula. 2008. gadā ZBRa ierosinātās administratīvo pārkāpumu lietas.

Nr.	Pārkāpuma raksturs	Pārkāpumu skaits	Naudas soda summa
1.	Nobraukšana no koplietošanas ceļa kāpu zonā.	9	180Ls
2.	Ēkas būvniecība bez tehniskajiem noteikumiem Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā.	1	480Ls
3.	MK noteikumu Nr.91 „Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums” neievērošanu, būvējot Ainavu aizsardzības zonā bez tehniskajiem noteikumiem.	1	500Ls

2.10. Iestādes prognozes par regulējamās vides attīstības dinamiku

Ņemot vērā ekonomiskās attīstības bremzēšanās tendences Latvijā un pasaulē, būtisks dažāda rakstura saskaņojumu un atzinumu skaita pieaugums nākamajā gadā nav prognozējams. Tomēr paredzams ievērojams izsniedzamo lauksaimniecībā izmantojamo zemju transformācijas atļauju skaita pieaugums saistībā ar ES un Latvijas Lauku attīstības programmas atbalstu lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošanai. Paredzams arī administrācijas veicamo saskaņojumu skaita pieaugums dažādām darbībām ĪADT sakarā ar Ministru kabineta apstiprinātiem šo teritoriju individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem. Savukārt paredzama meža apsaimniekošanas plānu saskaņošanas pārtraukšana saskaņā ar plānotajām izmaiņām likumā par ZBR.

Papildus darba apjoms būs nepieciešams ZBR ainavu ekoloģiskā plāna ieviešanai.

Būtiski var pieaugt apmeklētāju pieaugums ZBR teritorijā esošajās atpūtas vietās un šādus pakalpojumus piedāvājošos uzņēmumos. Rezultātā tas var radīt palielinātu slodzi dabas objektiem.

Teritoriāli minētās aktivitātes vairāk ir saistāmas ar Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslu, Burtnieku ezera apkārtni un Salacas upi.

Plānots piesaistīt vēl 9 sabiedriskos inspektorus zivju resursu aizsardzības kontrolē.

3. BUDŽETA INFORMĀCIJA

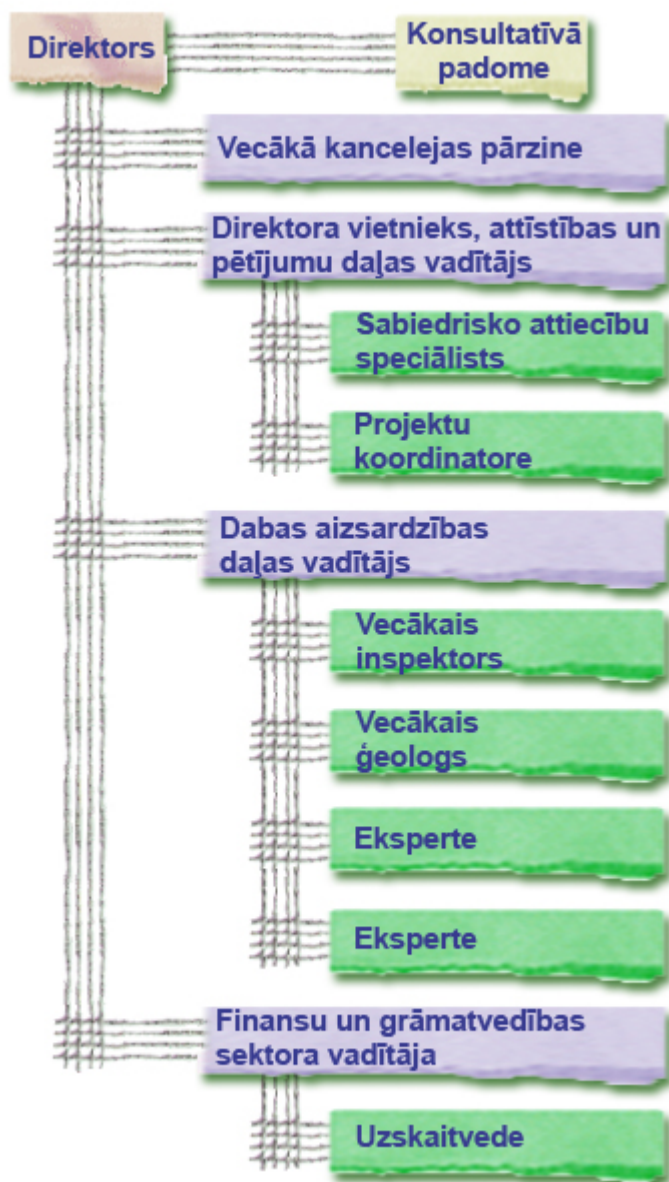
5. tabula. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (latos)

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2007. gadā (faktiskā izpilde)	2008. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	546 365	575 307	573 772
1.1.	dotācijas	519217	460 671	460 671
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	1738	3100	2560
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	25410	111 536	110 541
2.	Izdevumi (kopā)	535206	575 307	489 295
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	303184	278 735	272 696
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	0	0	0
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	303184	278 735	272 696
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	232022	296 572	216 599

4. PERSONĀLS

2008. gada otrajā pusē ZBRa darbinieku skaits salīdzinājumā ar 2007. gadu bija palielinājies par 1 cilvēku. Taču īstenojot Latvijas valdības politiku par valsts pārvaldē strādājošo skaita samazināšanu 1 darbinieks tika atlaists. Tāpēc gada beigās saglabājās iepriekšējā pārskata perioda skaits - 12 amata vietas. Četri no 12 speciālistiem ieņem ierēdņu amatus.

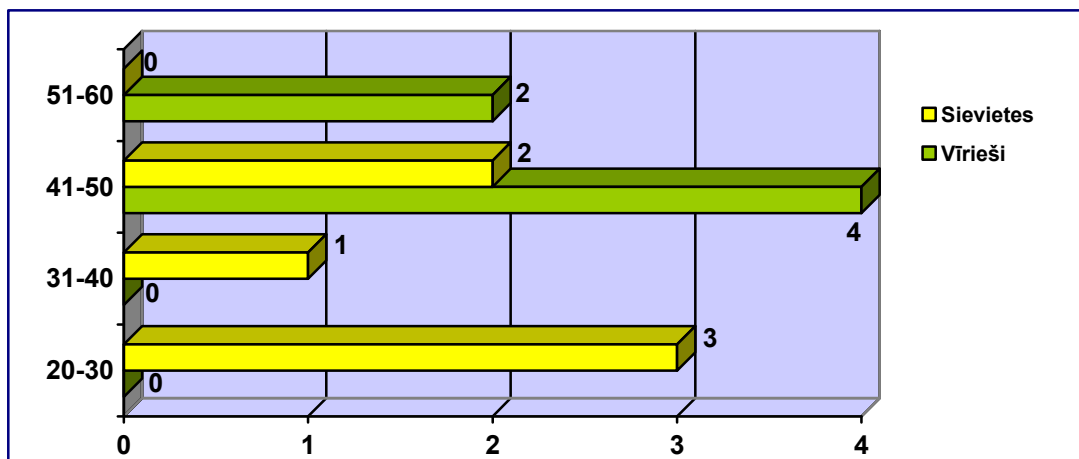

2. attēls. ZBRa struktūra 2008. gada beigās.

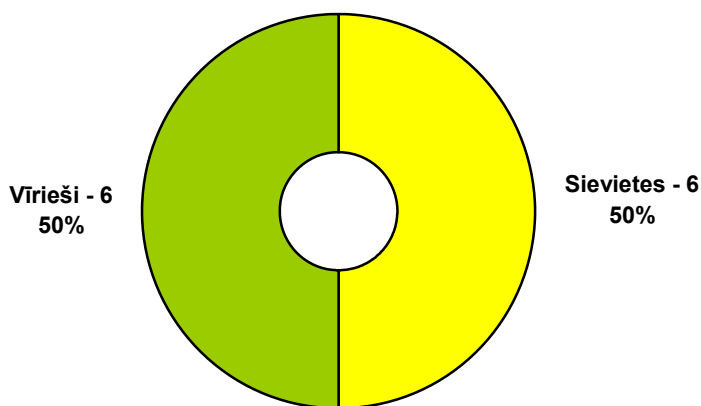
Desmit ZBRa darbiniekiem ir augstākā izglītība, četri ir ieguvuši maģistra grādu, viens studē darbinieks doktorantūrā.

Lai pie esošajiem personāla resursiem nodrošinātu maksimāli pilnvērtīgu teritorijas pārvaldi, iestādes darbinieki pastāvīgi paaugstina kvalifikāciju gan Latvijā, gan, iespēju robežās, ārpus tās. Konkrētās mācību jomas un temati izriet no darbinieku ikgadējās novērtēšanās iegūtās informācijas un administrācijas funkciju vajadzībām. Apzinātās ilgtermiņa tālākizglītības vajadzības ņemtas vērā arī gatavojot ZBRa izglītības stratēģiju. Latvijā bieži tiek izmantotas gan Vides ministrijas un Valsts ierēdniecības skolas sniegtās iespējas, gan arī apmeklējot citu valsts un nevalstisko institūciju un organizāciju tālākizglītības kursus un programmas.

3. attēls. ZBRa personāla skaita sadalījums pa vecuma grupām 2008. gada beigās.

4. attēls. ZBRa personāla skaita sadalījums pa dzimuma grupām 2008. gada beigās.

5. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

5.1. Pasākumi, kas veikti sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Sadarbībā ar reģionālo laikrakstu „Auseklis”, „Liesma” un „Ziemeļlatvija” nacionālo laikrakstu „Diena”, „Час” un „MMD” žurnālistiem tapušas 42 īsākas un garāks publikācijas par notikumiem ZBR. Savu atbalstu sabiedrības informēšanā sniegušas arī reģionālās un valsts TV un radio sabiedrības - Valmieras TV, LNT, TV3, LTV1, Latvijas Radio 1, Latvijas Radio 3 – sagatavojot 9 dažādus ziņu materiālus vispārējām ziņām, kā arī raidījumiem „Vides fakti”, „Zaļais īpašums”, „Copes lietas”.

Sadarbībā ar UNDP/GEF projektu izstrādāts un ieviests jauns mājas lapas dizaina un tehnoloģiskais risinājums. Regulāri aktualizēta informācija mājas lapā.

Īstenojot informācijas pieejamības uzdevumus, uzsākta ZBR informācijas sistēmas darbība. Tā veidota ar mērķi nodrošināt sabiedrībai pieeju jau apkopotai un būtiskākajai informācijai par dabas stāvokli rezervātā, notiekošajām aktivitātēm un iespējām piedalīties rezervāta apsaimniekošanā.

Viena no būtiskajām informācijas sistēmas sastāvdaļām ir datu bāze Informācija, kurā gandrīz visi dokumenti ir publiski un pieejami jebkuram internetā lietotājam ar ZBR interneta mājas lapas starpniecību (http://alise.biosfera.lv/IS/bio_information.nsf/). Tajā pieejama informācija, kas aptver tēmas „ZBR Ainavu ekoloģiskais plāns”, „Sugas, biotopi, ģeoloģija”, „Ģeogrāfiskās informācijas materiāli”, „Sabiedriskais monitorings”, „Īpaši aizsargājamās teritorijas, objekti un dabas aizsardzības plāni”. Informācijas dokumenti ir kartogrāfiskie materiāli (ieskaitot kontūrkartes), monitoringa programmu apkopojumi, informatīvi materiāli par dabas vērtībām, pētījumu rezultāti, projektu atskaides, u.c. Pastāvīgi tiek ievietoti jauni dokumenti. Informācija varētu būt noderīga un interesanta dažādām mērķu auditorijām: dabas aizsardzības speciālistēm, teritorijas plānotājiem, augstskolu un skolu pasniedzējiem un studentiem, ZBR teritorijas iedzīvotājiem, u.c.

Datu bāze Anketas dod iespēju aptaujāt mājas lapas apmeklētājus par viņu informētību un viedokļiem par situāciju biosfēras rezervātā un tajā īstenotajām darbībām, ka arī izglītot iedzīvotājus par dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Šo elektronisko sabiedriskās domas izpēti instrumentu ZBR administrācija piedāvā izmantot arī citu valsts, sabiedrisko organizāciju un izglītības iestāžu pārstāvjiem.

UNDP/GEF projekta „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā” ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansējumu ietvaros trešo gadu notika multimediju projekts „Dabas koncertzāle”. Tas ir Ingus Ulmaņa, Aigara Voitiška un viņu domubiedru, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta cilvēku un Latvijas zinātnieku kopīgi izveidots kopdarbs ar mērķi pievērst cilvēku uzmanību dabai mums līdzās, stāstīt par ikdienā nepamanīto un aicināt būt saudzīgiem.

Katru gadu pasākuma „namatēva” un mūzikas iedvesmotāja godā ir cita dzīvā radība. Iesākumā 2006. gadā tas bija noslēpumainais lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*. Nākamajā gadā cilvēki varēja skatīt vaigā un tuvāk iepazīt visur dzirdamo taču gandrīz reti kuram pazīstamo mazputniņu čuņčiņu *Phylloscopus collybita* un vēl desmit citus parastus lidoņus. 2008. gadā zinātnieku demonstrējumi un stāsti ar pašu cilvēku līdzdarbošanos un mūziķu skaņdarbi ielūkojās maģiskajā, mūžam mainīgajā un dzīvajā ūdens pasaulē. Šoreiz ciemos aicināja viens no 153 Latvijā atrodamiem maksteņu sugu pārstāvjiem *Hydropsyche instabilis* – pus sērkočiņa lieluma organisms, kas lielāko savas dzīves daļu pavada ūdenī un tikai dažas dienas vai nedēļas pēc pārvērtībām, iegūstot nakts tauriņam līdzīgu veidolu, dzīvo

gaisā. Dabas izziņas darbnīcās koncerta apmeklētāji ar mikroskopu palīdzību varēja tuvplānā vērot dažādus ūdens organismus, klausīties speciālistu stāstījumos, apgūt ūdeņu bioloģiskās kvalitātes noteikšanas ekspresmetodes. Kā brīvprātīgie Izziņas pasākumu organizēšanā piedalījās studenti no Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes Studentu pašpārvaldes. Šis ir lielākais zināmais pasākums Latvijā, kur vienlaikus tik daudz cilvēku vērojuši savu apkārtējo pasauli caur mikroskopiem.. Kopumā koncertu un Dabas izziņas darbnīcas koncertos pie Lībiešu Upuralām un Valmierā apmeklēja ap 4000 interesentu.

„Paldies Dievam cilvēks, kaut arī nepietiekami bieži, tomēr intuitīvi sajūt savu atsvešinātību no dabas un meklē atpakaļceļu. Es apsveicu jebkuru šā atpakaļceļa veidu - gan praktisko, kas izpaužas kā cilvēka atbildīga, dabu saudzējoša rīcība, gan arī emocionālo, kad cilvēks ļauj vaļu savam garam dzīvot saskaņā ar dabu. Dabas koncerts ir izcils šādas garīgās atgriešanās veids pie dabas. Tā ir sajūtu mūzika! Par to man ir patiesss un dabisks prieks!” tā pēc pērnās vasaras Dabas koncertzāles pie Lībiešu Upuralām Svētupes krastā teica Vides ministrs Raimonds Vējonis.

Pagājušā vasarā klātienē baudīto zinātnieku un mūziķu priekšnesumu Svētupes krastā netālu no Salacgrīvas un Gaujas krastā Valmierā var palīdzēt atsaukt atmiņā klausoties jauno ambient mūzikas albumu “Hydropsyche instabilis”. Desmit jaunie instrumentālie skaņdarbi CD un MP3 formātā pieejami interneta vietnē

<http://www.platformamusic.lv/artists/artist.php?id=3074>

Ilglaicīgs ieguldījums dabas vērtību un tīras vides saglabāšanā ir ES ūdeņu struktūrdirektīvas ieviešana praktisko semināru ietvaros. Aizvadītajā gadā notikušas 3 Jaunupes rekultivācijas darbu un atsevišķu koku sakritumu izvākšana talkas ~6 ha platībā. Tajās piedalījās 58 dalībnieki: gan Saeimas deputāti, gan dažādu valsts un nevalstisko organizāciju pārstāvji, gan skolēni. Līdztekus tīri fiziskām aktivitātēm šo pasākumu dalībnieki arī ieguvuši praksē pielietojamas zināšanas, kā noteikt ūdens kvalitāti upēs.

Sakopšanas talkas notikušas arī AAA „Ziemeļgauja”.

ZBR administrācijas darbinieki piedalījušies „Meža dienu” pasākumos Bilskas skolā, dabas parka „Salacas ieleja” Mazsalacas teritorijā, Kārķu pagastā, Grebu kalnos Dikļu pagastā, Ķemeru parkā Ēveles pagastā kopā ar Mazsalacas Tūrisma informācijas centru organizējuši Salacas iepazīšanas un sakopšanas pasākumus Mazsalacā.

Arī citi pasākumi - ZBR administrācijas sniegtās konsultācijas, rīkotie mācību semināri un braucieni, kā arī ierīkotās izziņas takas un citas iniciatīvas - veltīti cilvēku izglītošanai par vides jautājumiem.

Ziemeļvidzemes dabas skaistumu un kultūrvēstures pieminekļus labāk palīdz iepazīt labiekārtotas dabas takas. To apsaimniekotāji ir gan valsts, gan privātās institūcijas, gan zemju īpašnieki vai apsaimniekotāji. Daudzās ZBR teritorijā esošajās takās ir izvietoti informatīvi stendi, kuru sagatavošanā par pamatu ņemtas ZBR vizuālās identitātes vadlīnijas.

Pērn vairāk nekā 20 ZBR teritorijā jau esošām dabas takām piepulcējās Dauģēnu taka. Tā ir 10 km garš kājnieku tūrisma maršruts un ir Skaņākalna parka taku turpinājums līdz pat Ramatas upes ietekai Salacā. Tā atrodas ZBR teritorijā ietilpstošā Salacas ielejas dabas parka teritorijā. Takas izveidi atbalstījusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma un Pasaules Vides fonds, sadarbojoties ar ZBR administrācijas speciālistiem.

Natura 2000 teritorijā „Sedas purvs” uzstādīta putnu vērošanas platforma un informatīvais stends par Sedas purvu. Panākta vienošanās ar Sedas pilsētas domi par regulāru platformas apkārtnes sakopšanu.

ZBR sadarbībā ar Norvēģijas vides speciālistiem 2009. gada 5. maijā Lillehammeras Mauhaugena brīvdabas muzeja izstāžu centrā, Minoritātēm veltītas starptautiskas konferences ietvaros, klātesot EDSO Minoritāšu komisāram, tika atklāta Kaspara Gobas fotoizstāde par Sedas pilsētas krievvalodīgo iedzīvotāju integrāciju un demonstrēta šī paša autora filma „Purva ļaudis”. Kopumā 2008. gadā izstāde tika eksponēta četros Norvēģijas Oplandes provinces muzejos.

Pagājušajā gadā izdoti divi nozīmīgi bukleti tiem, kuri grasās doties uz šo Latvijas daļu: „Dabas taku ceļvedis” ar 18 biosfēras rezervāta teritorijā esošo taku shēmām un aprakstiem, izdevums „Dabā ar izpratni”, kurā iekļauta informācija par sešu Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, Latvijas Dabas muzeja un Nacionālā Botāniskā dārza piedāvātajām vides izglītības programmām.

ZBR teritorijā jau trešo gadu tiek īstenota inovatīvā Sabiedriskā monitoringa programma. Tā ir iespēja dažādu vecumu un profesiju cilvēkiem, kuriem ir interese par dabas vērtībām un norisēm savā tuvākajā apkārtnē, kuri jūt atbildību par savu dzimto pusi un vēlas to saglabāt dabisku un daudzveidīgu, iesaistīties informācijas vākšanā par dabas norisēm rezervāta teritorijā. Galvenais mērķis ir iegūt objektīvus datus par dažādu dabas objektu (piemēram, putnu, sikspārņu, orhideju, udeņu, koku) stāvokli un izplatību. Tam kalpo amatieriem īpaši piemērotas metodikas, kas nešķiet sarežģītas pat iesācējam. Katrs dalībnieks var atrast sev tīkamākos un grūtību ziņā vispiemērotākos novērošanas objektus. Programmā iekļauti 19 novērojumi: lauku darbi, upes tīrības pakāpes noteikšana, ķērpji kā gaisa tīrības bioindikatoru, latvāņi, orhideju atradņu apsekošana un orhideju noteikšana, dižkoki, lapkoku praulgrauzis, spāru daudzveidība, balto stārķu uzskaitē, gājputni, krastu čurkstes, nomedītie ūdensputni, naktsputni un griežu uzskaitē, bebri, sikspārņi, saldūdens gliemeži un gliemenes, lauku sētā ligzdojošie putni, putni barotavās, alejas un koku rindas. 2008. gadā Sabiedriskajā monitoringā piedalījās un anketas iesūtīja 258 cilvēki, kas veido ap pus procentu no visiem teritorijas iedzīvotājiem.

Novērojumos iegūtā informācija ir ļoti nozīmīga arī vietējo novadu plānotājiem un Lauku atbalsta dienestiem, piemēram, nosakot jaunu bioloģiski vērtīgo zālāju platības un ar latvāņiem invadētās platības. Tādējādi sabiedriskā monitoringa dalībnieki būtībā piedalās valstiski nozīmīgu problēmu risināšanā.

Apjomīgu datu rindu vēl nav. Taču arī pašreiz pēc metodiku izstrādātāju atzinuma jau iespējams vērtēt situāciju. Ieguvums no šiem pētījumiem ir arī programmā neiesaistītiem cilvēkiem. Savāktie dati ir publiski pieejami ikvienam interesentam, kurš vēlas veikt kādu pētījumu, ielūkojoties jau pieminētajā ZBR informācijas sistēmā (<http://www.biosfera.gov.lv/lv/node/7>). Iespēja labāk iepazīt savu apkārtni ir arī citur Latvijā dzīvojošiem, jo novērojumu metodikas izmantojamas tik pat sekmīgi kā, piemēram, Mazsalacā un Dikļos, tā arī Rīgas Dārziņos, Preiļos vai Kandavā. Par to var pārliecināties izpētot “Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta sabiedriskā monitoringa rokasgrāmatu” kādā no ZBR teritorijas publiskajām bibliotēkām vai internetā (http://alise.biosfera.lv/IS/bio_information.nsf/).

ZBR speciālisti 2008. gadā tika uzaicināti konsultēt Moldāvijas Republikas speciālistus ūdenssaimniecības jomā. Atsevišķas misijas laikā udeņu bioloģiskās kvalitātes metožu pielietošanā tika apmācīti 30 Moldāvijas nevalstisko organizāciju pārstāvji un vispārizglītojošo skolu skolotāji.

Notikuši arī dažādi mazāki dabas izziņas un vides interpretācijas pasākumi.

Nolasītas septiņas lekcijas un novadītas četrpadsmit nodarbības par ekotūrisma iespējām ZBR teritorijā un ZBR dabas daudzveidības tēmām. Kopā klausītāju vidū bija 656 cilvēki no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Krievijas, Moldāvijas, Nīderlandes, Lielbritānijas, Vācijas, Izraēlas, Itālijas, Skotijas, Francijas un Dānijas. Vadīti arī pieci skolēnu zinātniskie darbi, kuri prezentēti zinātniskajos lasījumos (RTU un Valmieras rajonā) un trīs studentu prakses. Sadarbojoties ar LOB, organizēti rudenī migrējošo putnu vērošanas pasākumi dabas liegumā „Sedas purvs” un Randu pļavās. Izplatīta informācija par putnu vērošanas pasākumu Sedas purvā (plakāti pašvaldībās un skolās, informācija Ziemeļgaujas mājas lapā). Noorganizēts pasākums Strenču skolā – nodarbība 1-4. klašu skolēniem par gājputniem.

Sabiedriskā monitoringa programmas ietvaros notikuši divdesmit mācību semināri teritorijas iedzīvotājiem.

2008. gadā noslēgta savstarpējās sadarbības vienošanās un uzsākta sadarbības programma ar Francijas Canche upes baseina Pārvaldi.

2007. gada nogalē pēc fotokonkursa rezultātiem sagatavotā ceļojošā fotoizstādes „ZBR 10 gadi” (sadarbībā ar UNDP/GEF proj.) bija eksponēta ZBRa administratīvajā centrā Salacgrīvā, Mazsalacā, Latvijas brīvdabas muzejā un Valmieras augstskolā.

5.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

ZBRa darbība nav iedomājama bez sadarbības ar visām teritorijas sabiedrības grupām. To ievērojami efektīvāku dara saziņa ar teritorijā izveidotajām nevalstiskajām organizācijām, kā arī valstī un starptautiski atpazīstamām organizācijām kā Pasaules vides fonds, UNESCO, Baltijas vides forums, Latvijas dabas fonds, Latvijas Vides aizsardzības klubs (VAK), Burtnieku ezera padome, Reģionālo vides centru Centrāl un Austrumeiropai (REC), kuru aktivitātēs lielākā vai mazākā mērā saistītas ar Ziemeļvidzemi. Sadarbība izpaužas kopējā darba plānošanā dabas aizsardzības plānu izstrādes laikā, strādājot pie atsevišķu pašvaldību teritorijas plānojumiem, kā arī īstenojot šajos plānos iestrādātās teritorijas ilgtspējīgas attīstības rīcības.

5.3. Konsultatīvās padomes darbības rezultāti

Lai nodrošinātu teritorijas vides aizsardzības, sociālās un ekonomiskās attīstības jautājumu saskaņošanu, atbilstoši likumam “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” un MK noteikumiem „ZBR konsultatīvās padomes nolikums” ir izveidota Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvā padome 20 cilvēku sastāvā, personālsastāvu apstiprina Vides ministrs.

6. tabula. ZBR konsultatīvās padomes sastāvs.

Nr. p.k.	Padomes loceklis	Pārstāvniecība
1.	Agita Līviņa	Vidzemes augstskola
2.	Aivars Cekuls	Valkas rajona padome
3.	Astra Boķe	VMD Ziemeļvidzemes virsmežniecība
4.	Daina Čakste	NVO pārstāve

Nr. p.k.	Padomes loceklis	Pārstāvniecība
5.	Elga Puķulauka	NVO pārstāve
6.	Ginta Zariņa	Valmieras rajona padome
7.	Gunta Lūse	NVO pārstāve
8.	Ilva Zvirgzdiņa	Vides izglītotāju asociācija
9.	Jānis Asaris	VKPAI
10.	Jānis Bakmanis	Limbažu rajona padome
11.	Laila Šica	VAS „LVM”
12.	Maiga Pikšena	VMD Limbažu virsmežniecība
13.	Maija Zālamane	Vidzemes attīstības aģentūra
14.	Oļģerts Nikodemuss	UNESCO programma „Cilvēks un biosfēra”
15.	Raitis Sijāts	Vidzemes tūrisma asociācija
16.	Rolands Auziņš	Dabas aizsardzības pārvalde
17.	Spīdola Lielmane	Rīgas reģiona attīstības pārvalde
18.	Vilmārs Katkovskis	VAS „LVM” Rietumvidzemes mežsaimniecība
19.	Voldemārs Spuņģis	Latvijas dabas fonds
20.	Zenta Špate	Ziemeļvidzemes reģiona lauksaimniecības pārvalde

2008. gadā notikusi 1 sēde. Konsultatīvās padomes sanāksmju laikā tās locekļi tika informēti par pārskata laikā veiktiem darbiem AAA „Ziemeļgauja”.

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

6.1. Nākamā gada prioritātes

ZBRa 2009. gada uz stratēģiju balstītas prioritātes ir iestrādātas gada galveno darbu plānā. Kā svarīgākās minamas:

1. Dabas inspekcijas darbību veikšana Rīgas jūras līča aizsargjoslā, ĪADT, dalība zivju resursu aizsardzības kontrolē, sadarbībā ar JIŪP, SIA “Salackrasts”, Zemessardzi, pašvaldībām. ZBRa mērķis šajā gadā ir aktīvāk iesaistīt dabas resursu aizsardzības kontrolē sabiedriskos vides inspektorus, kā panākt uzlabojumus inspekcijas materiāli tehniskajā nodrošinājumā.
2. Savlaicīgu un kvalitatīvu atzinumu, atļauju un saskaņojumu sniegšana par pašvaldību plānojumiem, meža apsaimniekošanas plāniem, zemes transformāciju, Valmieras RVP u.c.;
3. Dalība bijušās Staiceles papīrfabrikas dambja atlieku nojaukšanas sagatavošanā;
4. ZBR 3. nevalstisko organizāciju foruma organizēšana;
5. Iepirkumu realizācija un dokumentēšana atbilstoši normatīvajiem aktiem.
6. Projektu ieviešana:

6.1. nacionālie projekti:

- 6.1.1. LVAf finansētais projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas tehniskā nodrošinājuma stiprināšana”;
- 6.1.2. LVAf finansētais projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides informācijas centra izbūve”;
- 6.1.3. LVAf finansētais projekts „Zivju resursu aizsardzības pasākumi Salacā”;
- 6.1.4. LVAf finansētais projekts „Dabas koncertzāle”.

6.2. starptautiskie projekti:

- 6.2.1. UNDP/GEF projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Papildu informācija interneta mājas lapā <http://www.biosfera.gov.lv/node/71>
- 6.2.2. Eiropas Savienības un Norvēģijas valdības finanšu instrumenta EEA GRANTS projekts „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta vides izglītības un informācijas centrs videi draudzīgas atjaunojamas enerģijas izmantošanas paraugs”.
- 6.2.3. Eiropas Savienības BSR programmas INTERREG IV programmas projekts par kultūrvēsturisko mantojumu mežā „Neapzinātā kultūras mantojuma izpēte Ziemeļvidzemes meža kultūrainavā”.
- 6.2.4. Eiropas Savienības BSR programmas INTERREG IV programmas projekts „Klimata izmaiņas: ietekme, izmaksas un pielāgošanās Baltijas jūras reģionā” (Climate Change: Impacts, Costs and Adaptation in the Baltic Sea Region – BaltCICA). Papildu informācija interneta mājas lapā <http://www.baltcica.org>

6.2.5. Sadarbībā ar UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju organizēt Krievijas, Moldāvijas, Gruzijas, Armēnijas, Baltkrievijas biosfēras rezervātu apsaimniekotāju semināru par biosfēras rezervātu apsaimniekošanas piemēriem Ziemeļvidzemē.

6.2. Plānotie pētījumi

Jauni pētījumi saistīti ar Valsts monitoringa programmu izpildi, teritorijā esošo īpaši aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādi.

Tiks turpināti arī iepriekšējo gadu pētījumi:

- ceļotājzivju monitorings Salacā;
- ligzdojošo un ziemojošo putnu uzskaites;
- Ziemeļvidzemes purvu limnisko sistēmu hidrobioloģiskais monitorings;
- Salacas upes hidrobioloģiskais monitorings;
- mazā ērgļa (*Aquila pomarina*) monitorings Pāles parauglaukumā.

